

вартість носять непрямий характер, та в інших випадках [4, с. 130]. Загалом можна підсумувати, що викладені аргументи зводяться до визнання істотної зміни обставин гнучкою правовою концепцією, яка може проявлятися у різноманітних формах, а отже формулювання навіть приблизного «списку» можливих випадків порушення договірної рівноваги буде неповним.

Таким чином, правила про істотну зміну обставин за їх наявності «неточності» втім закладають необхідну гнучкість для врахування усього кола сутнісних та супутніх обставин для визначення, чи дотримано у відносинах сторін договірну рівновагу. У будь-якому випадку, стандартно визначений у цифрах критерій не є єдино можливим (а іноді навіть є не застосовним) методом для встановлення наявності або відсутності порушення співвідношення майнових інтересів сторін при істотній зміні обставин.

Список використаної літератури:

1. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of reference (DCFR). Full Edition. Prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group) / Ed. by Christian von Bar and Eric Clive. Vol. I – VI. Munich, 2009. – 4795 p. // http://ec.europa.eu/justice/contract/files/european-private-law_en.pdf
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Principles of International Commercial Contracts. Rome: International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), 1994, 247 pp.
4. Girsberger D., Zapolskis P. Fundamental alteration of the contractual equilibrium under hardship exemption. Jurisprudencija, 2012, 19 (1), p. 121-141.

ТОКАРЕВА В. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

СТРАХУВАННЯ РИЗИКУ ТЕРОРИЗМУ

На сьогоднішній день тероризм є однією з нагальних проблем розвитку суспільства не лише в форматі внутрішньодержавних відносин, а й на світовому рівні, проблемою глобального масштабу. Про негативний вплив тероризму на життя соціуму свідчить кількість скоєних за останні роки терористичних актів та загиблих людей.

Проявляється тенденція зростання кількості та масштабів терористичних актів, що відбулися за останні роки у всьому світу. Так,

найбільш розвинені країни світу постраждали від різкого збільшення скоєних терористичних актів у останні декілька років. Підтвердженням цього є події, у таких досить захищених містах як: вибух в Анкарі, стрілянина у Парижі, крах російського літаку над Синайським півостровом у 2015 році, вибухи у Стамбулі та Ниці, низка терактів у Брюсселі у 2016 році, стрілянина у Лондоні та вибух у Санкт-Петербурзі у 2017 році. Транснаціональний характер тероризму, призводить до того, що відтепер у більшості країн світу не можливо відчувати себе в достатній безпеці. Зниження захищеності суспільства вимагає пошуку та вибору шляхів подолання наслідків терористичних актів [1]. Так, одним із провідних напрямів подолання наслідків терористичних актів на сьогодні є страхування.

Стосовно України, то ще декілька років тому страхувальників не цікавило питання страхування від ризику терористичних актів або масових заворушень. Передбачення в договорі страхування ризику масових заворушень подекуди цікавило вельми обачливих юристів компаній, щодо страхування ризику терористичних дій – ще рідше, а страхування ризик воєнних дій взагалі викликало здивування. Наразі, питання страхування ризиків тероризму, воєнних дії та масових заворушень, актуалізувався, не лише у зв'язку з інтеграцією України до світової спільноти та поглибленням економічних зв'язків з іноземними країнами, але й з огляду на події на Сході України.

Законодавче регулювання ринку антитерористичного страхування в Україні в даний час ґрунтується на нормах ст. 17 Конституції України, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. До того ж відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом», постанови Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 р. № 535 «Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам» передбачено матеріально-технічної та фінансової допомоги особам, які постраждали внаслідок терористичних дій на території України.

З метою мінімізації збитків, що можуть бути завдані тероризмом страхові компанії подекуди об'єднують свої фінансові зусилля. Так, наприклад в РФ функціонує Антитерористичний Страховий Пул, який надає послуги зі страхування та перестрахування тероризму за тарифами значно нижчими, ніж аналогічні послуги іноземних страховиків. Аналогічний пул перестрахування, який спеціалізується на перестраховуванні ризиків тероризму і саботажу створено в Азербайджані, до якого ввійшли 13 азербайджанських страхових компаній [2].

В Україні з ініціативи компаній СК «Перша» і СТ «Іллічівське» ще 9 вересня 2013 року, був організований Антитерористичний страховий пул України (АСПУ) з метою страхування і перестрахування ризиків

тероризму і диверсії на території країни. Антитерористичний страховий пул може страхувати від терористичних актів і диверсій на суму близько 100 млн. грн. До пулу 19 грудня 2013 року приєдналося ще 11 компаній: «Українська страхова група», «Український страховий дім», «Оранта», «Домінанта», «Європейський страховий альянс», «Страхові гарантії», «Альфа Страхування», «Арсенал Страхування», «Універсальна», «Здорово» і «Арма». Учасники пулу мають на меті здійснювати страхування майно, а також життя і здоров'я від шкоди і нещасних випадків, викликаних терористичними актами та диверсіями [3].

Поточна модель пулу базується на добровільному об'єднанні страховиків (перестраховиків) для цілей страхування та перестраховування ризику терористичних актів і диверсії. На відміну від МТСБУ в даній конструкції немає ні солідарної відповідальності учасників пулу, ні сформованих фондів на компенсацію виплат учасникам, які не в змозі виконувати своїх обов'язків, ні підтримки держави. У Антитерористичного страхового пулу України потенційний клієнт може розраховувати тільки на платоспроможність страхової компанії, з якою укладено договір страхування ризиків терористичних актів та диверсії. Тож, у разі укладення договору страхування від терористичних актів, особі необхідно враховувати надійність та фінансову стійкість страхової компанії. В якості ознак надійності можна орієнтуватися на наявність у страхової компанії звітності за міжнародними стандартами, рейтингів міжнародних рейтингових агентств, достатній розмір власних коштів і капіталу, якісне перестраховування в міжнародних компаніях з досвідом, рейтингами і репутацією.

З огляду на викладене, попри, визначені на законодавчому рівні загальні принципи та норми компенсації збитків потерпілим, немає чіткого механізму компенсації витрат на відновлення об'єктів внаслідок терористичних атак. Уявляється, що для ефективного подолання наслідків терористичних актів необхідне чітке законодавче визначення меж відповідальності держави і страховиків за відшкодування завданих збитків. Це може бути досягнуто за допомогою покладення частини відповідальності на страховиків у вигляді комерційного страхування в поєднанні з державним регулюванням даного виду страхування, аналогічно тому як здійснюється обов'язкове страхування цивільної відповідальності володільців наземних транспортних засобів.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що рівень загрози терористичних актів, воєнних дій та масових заворушень зростає та стає реальним, а з тим привертає інтерес дослідження шляхів подолання наслідків даних подій, до яких відноситься страхування. Тож, актуалізується проведення подальших досліджень питань страхування від терористичних актів, воєнних дій та масових заворушень.

Список використаної літератури:

1. Михайлова К.А. Страхование от риска терроризм в современных условиях / К.А. Михайлова // Научный журнал. – 2016. – № 7 (8).
2. Переверзев А. Полис безопасности / А. Переверзев // Коммерсантъ Украина. – 2013. – № 213. – С. 6-7.
3. Нацкомфінпослуг ініціювала розвиток страхування від тероризму в Україні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>
4. Алехин М.А. Страхование от терроризма: история и современность / М.А. Алехин // Страхование сегодня. – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insur-info.ru>

ФОРМАНЮК В. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ КАТЕГОРІЙ «СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА» ТА КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ»

Суб'єкт права може бути розглянутий не тільки з точки зору своєї зовні вираженої поведінки, зв'язків, відносин (як об'єктивна реальність), але і з точки зору його суб'єктивності, як «річ у собі». Суб'єктивний аспект буття правової особи, на наш погляд, може бути виражений за допомогою поняття «правова свідомість», в якому розкривається розуміння і ставлення особи до права в цілому, а також до різних окремих правових явищ.

Зазначимо, що правова свідомість динамічна, в ній відбуваються як процеси формування загальних, об'єднуючих різних суб'єктів права моментів (процеси соціалізації правової свідомості), так і зворотні процеси – десоціалізації свідомості, її правова гіперіндивідуалізація (в ситуації, наприклад, правових криз). Вона не замкнута, що не звернена саме на себе, а має відкритий, діалоговий характер, передбачає правове спілкування, комунікацію.

Кожен суб'єкт цивільного права – це сукупність правових ідей, уявлень про те, яким має бути цивільне право, його норми. Для характеристики та співвідношення суб'єкта цивільного права як правової свідомості цей момент володіння особою критеріями, масштабом правового – неправового має принципове значення, тому що визначає особливе місце правової особистості як вихідної точки правового відліку, системи правових координат. Всякий правопорядок, таким чином, замикається на ті правові образи, ідеали права, які народжуються в правосвідомості індивіда і їм підтримуються. Ці образи права, правові ідеали стають надбанням суспільної свідомості в результаті правового